

ÖĞRETMEN AÇISINDAN OKUL-TOPLUM ETKİLEŞİMİ

Doç. Dr. Hayrettin AKYILDIZ (*)

Öğretmenin temel etkileşimi sınıf içinde öğrencileriyle olanıdır. Bununla beraber, öğretmenin zaman zaman okul dışındaki insanlarla da, özellikle öğrencilerin aileleriyle, mesleki açıdan önemli etkileşim kalıpları olacaktır. Söz konusu etkileşimin sınıf içi yansımaları olması kaçınılmazdır. Oysa, çoğumuz, karşılaştığımız problemlerde, okulun toplumsal yapının bir ürünü olduğu gerçeğini hatırlamayız ve doğal olarak, problemin oluşum ve çözümünde toplumsal yapının etkilerini gereğince değerlendiremeyiz (DuBois, 1979).

İletişim sosyal psikolojik bir süreçtir. Çünkü insanların ve onların yerini tutan araçların bulunduğu ortamlarda kaçınılmaz bir olgudur. Bir anlamda, sözel ve sözel olmayan davranışların açıklandığı bir etkileşim sürecidir (Bany, 1975). Etkileşim, bireyin bilinçli, ya da bilinçsiz olarak diğerinin zihinsel yapısını, işaret ve araçlarla etkilediği dinamik bir süreçtir. Dinamik terimi, sürecin karşılıklı aktifliğine işaret etmektedir. Etkileşim sürecinin, karşılıklı olarak inanç, değer, tutum ve bazı eylemlere doğrudan etkisi vardır. Etkileşim, sembolik olarak ise (yazılı ve sözlü etkileşim dışında) vücut hareketleri, yüz anlatımı, duruş biçimi, giyim ve diğer sözel olmayan bilgi sunum yollarıyla sürdürülür (DuBois, 1979).

İletişim kişiler arasında olduğu gibi, bireyin kendi içinde de olabilir. "Intrapersonal" (birey içi) iletişimde birey, özgün algılama, değerlendirme ve düzenlemede (uyum) bulunur. Bu süreçte birey, dış dünyadaki bir olay ya da olguya tepki gösterirken, verilen mesajın belirsizliği nedeniyle iletişim içsel bir yapıya dönüşür. Süreçte kaynak insan da olsa, onun sunduğu mesajlar özgün bir algılama ve değerlendirmeyle içselleştirilmiştir. Genellikle, eğitim sürecinde kişilerarası iletişim, yapılmış olarak sürdürülür. Ders etkinliklerinin planlı olarak yürütülmesinde, eğitim hedeflerinin başarılmasında bu bir zorunluluktur. Zaman, zaman intrapersonal iletişimin kullanılması, hem öğrenme ortamını çekici hale getirecek, hem de öğretmenin daha kalıcı olmasını sağlayacaktır (Bany, 1975).

Okulların, özel anlamda öğretmenlerin, etkileşim kaynağı olarak kendilerini geliştirmeleri, etkileşimi sürdürme sorumluluğunu üstlenmeleri gerekir. Öğretmen (okul) açısından, okul-toplum etkileşimi bir gereklilik iken, özellikle öğrenci ana-

(*) Dokuz Eylül Üniversitesi Buca Eğitim Fakültesi Öğretim Üyesi.

babalarının okuldaki işlemlere ilişkin bilgi alma isteği içinde oldukları da bir gerçektir. Şüphesiz okul bu gerekliliği isteği okul koruma dernekleri, yıllık veli toplantıları ve zaman, zaman evlere gönderilen yazılı bilgilerle karşılamaya çalışmaktadır. Bir sosyal sistemin sürdürülmesi ve geliştirilmesinde, sistemin doğrudan-dolaylı üyelerinin katılımı ve sistemi benimsemelerinin önemi hatırlanırsa, etkileşim açısından yapılacak daha fazla bir şeylerin olduğu anlaşılabilir. Klasik bir yaklaşımla, sistemin devamını, sırf formel-geleneksel süreçlerle sağlamaya çalışmak, umutsuzluk ve sıkıntı veren boş bir çabadan başka bir şey değildir.

Okul, toplumsal bir kurum olarak, genç insanları toplumun iyi olarak tanımladığı değerlere yöneltir (Miller, 1967). "İyi" kavramını tanımlamanın felsefi bir problem olduğu hatırlanırsa, eğitimin, özel anlamda da okulun işlevinin ne olduğu sürekli olarak tartışılacaktır. Eğitim yoluyla yeni nesil topluma hazırlanmaya çalışılırken, eğitilen bu insanlar vasıtasıyla toplum nasıl değiştirilecektir? Okulda çok farklı yaş gruplarındaki insanlar (çocuk, genç, yetişkin olarak) akademik öğrenim, mesleki yeterliklerin kazanılması, toplumsal ve evrensel değerlerin tanınması ve benimsenmesi gibi amaçlar için etkileşimde bulunurlar.

Okul toplumun ayrılmaz bir parçasıdır. Toplum kavramı, lokal, ulusal ve evrensel boyutlarda değerlendirilmelidir. Toplumun fiziksel ve psiko-sosyal özellikleri onun okula ilişkin tutum ve kararlarının oluşumunu belirleyecektir. "İyi okul" kavramı da toplumun taşıdığı bu özelliklere göre farklılaşacaktır. Her okul, şu, ya da, bu derecede genç insanların (bazen yetişkinlerin de) kültürün karakteristik özelliklerini bilme, anlama ve uyum sağlama yeteneği kazanmalarına yardımcı olmaya çalışır. Bu görevi, okul dışındaki diğer sosyal eğitim kurumları da (ev ortamı, dini kurumlar, akran grupları, basın-yayın organları, iş ortamı, devletin hizmet ve güvenlik kurumları) yerine getirmeye çalışırlar. Uyumun yönünün toplumun iyi, güzel, olumlu olarak tanımladığı değerlere yönelik olacağı açıktır (Miller, 1967). Eğitim, özel anlamda okul, bir yandan toplumsal yapıyı ve değerleri korumaya çalışırken bir yandan da kültürlü geliştirmeye çalışır. Okul yaşantısı sonucu birey eğitim etkinlikleri doğrultusunda biçimlenirken, kendini gerçekleştirme doğrultusunda da gelişimini sürdürebilir. Çünkü okul sınırlı bir zamanda eğitim hizmeti verirken, diğer eğitim kurumları daha geniş bir zamanda ve daha uzun süreli olarak üyelerini etkileyebilmektedirler.

Klasik yaklaşıma göre okul, okuma yazma evi olarak değerlendirilir. Okuldan toplumun beklentileri sınırlıdır. Etkinliklerinde toplumdan görece bağımsızdır. Modernleşmemiş toplumun okuldan beklentisi son derece sınırlıdır. Kentleşmiş toplumlar ise, en başta yoğunlaşmış ve farklılaşmış insan nüfuslarıyla okulun üzerinde önemli etkiye sahiptirler. Modern toplumda daha çok çocuk, daha uzun süreli olarak okullara devam etmek durumundadır. Modern insanın eğitim talebini, çeşitlenen ve çoğalan okullar, kurslar, sosyal çalışma grupları v.b. eğitim kurumları karşılayacaktır. (Richey, 1979).

Kentleşme ve modernleşme, teknolojinin aşırı kullanımını zorunlu hale getirdiği için, toplum üyesi ile, iş ve hizmet uzmanlarını birbirlerine bağımlı hale getirir. Teknoloji çağında insanlar daha çok şey bilmek zorundadırlar. Ancak özel yetenekler kazanarak, birbirine bağımlı toplumsal yapıda, anlamlı rol üstlenebilirler. (Tıpkı

ulusların da birbirlerine bağımlı olduğu gibi) Sırf teknolojik makinaların, ölçüm araçlarının kullanımını öğretmek bile, okulun farklılaşan işlevini göstermeye yeterlidir (Miller, 1967). Şüphesiz okulların farklı yapı ve işlevleri insanlık tarihi boyunca gerçek bir olgudur. Günümüzde bu olgu, toplumlar arasındaki farklılaşmanın derinleşmesi ve çeşitlenmesiyle önemini daha da arttırmıştır. Gelişen teknoloji toplumsal değişmeyi giderek hızlandırmaktadır. Hızlı değişim sürecinde, tutucu bir görevi yürütmek durumunda olan öğretmenin değişen toplumu değerlendirebilmesi zor bir görevdir. Geleceğin toplumundaki öğretmenin hem statüsü, hem de toplumsal sorumluluğu artacaktır. (Richey, 1979). Toplumun geleceğini daha iyi hale getirmek için, sadece teknolojik yenilikler yeterli olmayacaktır. Toplumun diğer üyeleri gibi, öğretmenin de zeki ve sağduyu sahibi olması gerekir. Aksi halde insanların yaşam biçimi, toplumsal değerleri ve demokratik yapı zarar görebilir (Richey, 1979).

Öğretmen toplumun soyut bir kavram olmadığını anlamalıdır. Toplum çok farklı özellikler taşıyan bireylerden oluşur. Toplumsal değerler, üyelerinin sahip olduğu değerlerin ortalaması değildir. Her birey, benzerliklere rağmen, kendi değerlerine sahiptir (Rivlin, 1961). Okulun içinde yer aldığı lokal toplumlar, yapısal, kültürel ekonomik v.b. açılardan birbirlerinden farklıdır ve bu özelliklerini okula ve okul havasına yansımaları kaçınılmazdır (Merkezi planlama ve tek örnek programlara rağmen). Ayrıca, toplum kendi değerlerinin okulda yaşatılmasını bekler. Öğretmenler toplumun değerlerini ve ön yargılarını anlamaya çalışmalı, onları değişmez kanunlar olarak görmemelidir (Rivlin, 1961).

Toplumsal değerler değişim özelliği gösterir ve diğer toplum üyeleri gibi öğretmenler de bu özelliğin çoğunlukla farkında olmayabilirler. Eğer değişim, düzenliyse, sanki toplum durağanlığını sürdürüyor izlenimi edinilebilir. Örneğin, bir nesil önceki çocuğun değeri, çocuğa yönelik davranışlar ile günümüz davranış kalıpları arasında önemli farklılıklar olmasına rağmen, bu olguyu gözleyip değerlendirebilmek oldukça zordur. Bazı toplumsal değişimler ise o kadar hızlıdır ki, öğretmen bu değişimlerin yol açtığı problemler altında ezilebilir (göç, işsizlik, mekanizasyon gibi). Sadece eğitim-öğretim sorumluluğu üstlenmeyi isteyen öğretmenler büyük kentlere yönelik göçün yol açtığı problemlerin yansımaları olarak, sınıflarında, daha önce karşılaşmadıkları sosyal problemler ile yüz yüze gelirler. Bu çocuklara nasıl öğretebileceklerini, onlarla nasıl ilgilenebileceklerini bilemezler. Böylesi sosyal çevrelerde görev yapan öğretmenler için görevleri zor ve anlamsız, mutsuzluk kaynağı olarak algılanacaktır.

Göçün yol açtığı önemli problemlerden birisi; özellikle genç insanların kültürel yoksunluk durumunu yaşıyor olmalarıdır. Bu durumdaki çocukların kendi yeteneklerine ilişkin içgörü geliştirmeleri, öğretmenlerinin yetenek ve yeterliklerini değerlendirip onlardan yararlanabilmeleri oldukça zordur. Eğer öğretmen sosyopsikolojik faktörlerin öğrenme sürecini doğrudan etkilediğini değerlendirebiliyorsa, çeşitli nedenlerle öğretim güçlüğü olan bu öğrencileriyle de yakından ilgilenme isteği duyacaktır (Rivlin, 1967).

Eğer öğretmen öğrencilerini, kültürel uyum, mesleğe hazırlık olarak, sadece topluma hazırlamayı amaç edinirse, kısa bir değerlendirme sonucu, bu amacının ne kadar

zayıf temellere dayandığını farkedebilir. Çünkü günümüzde toplumsal yapı çok hızlı bir biçimde değişmekte, insanlar, içinde büyüdükleri toplumlardan farklı toplumsal yapılarda yaşamlarını sürdürmek zorunda kalmaktadırlar. Bu nedenle, okullar yerel özelliklerin yanında ulusal ve evrensel özellikleri de yapılarında taşımalıdır. Öğretmen ise, okulun içinde bulunduğu toplumsal yapının özellikleri ile ulusal-evrensel özellikleri uyuşturmaya çalışmalıdır (Rivlin, 1967).

Öğretmen, sınıfındaki öğrencilerinin sayısından daha fazla insanlarla ilgilenmek durumundadır. Çünkü, her öğrenci, ana-babasının, arkadaşlarının ve komşuluk çevresinin etkilerini sınıfa yansıtır. Bu etkileri dikkate almayan öğretmenin verimli eğitim-öğretimi sürdürebilmesi oldukça zordur. Belirleyici olsun, ya da olmasın, toplum, çocuğun öğrenmesini sağlayan motivasyon düzeyinin oluşumunda anlamlı bir etkiye sahiptir. Genç insan, içinde yaşadığı toplumun özelliklerine göre, okula yönelik tutumlar geliştirecektir. Kültürel değerleri okul için uygun olan, yerleşik okuma alışkanlığının bulunduğu toplumlardan gelen çocukların, okulda başarı şansı daha yüksek olacaktır. Bireylerin davranış formlarına yönelik seçimlerinin, toplumsal baskı doğrultusunda olduğu hatırlanırsa, her ailenin çocuklarını (okul doğrultusunda, ya da değil) belirli davranışlara zorlayacağı ve sonuçlarının okul davranışında anlamlaşacağı kavranabilir. Ailenin böylesi bir etkiye sahip olması yanında, aile yaşamının niteliği, toplumsal standartların doğrudan baskısı altındadır. Çocuk, sadece okul dışında değil, okulda da bu standartların baskısını hisseder (Rivlin, 1967).

Ergen açısından önemli bir gerçek sözkonusudur ki, yetişkinlere göre ergenlerin önemi (toplumsal yaşamdaki) giderek azalmaktadır. Özellikle çalışma yasalarındaki değişikliklerle, ergenin ailesine yaptığı katkı kısıtlanmış, ergene duyulan ihtiyaç azalmıştır. Yine de genç insanın yetişkinliğine ulaşmaya kadar yapacağı çok şey olmalıdır. Eğer ergen, toplumun, ailenin kendisini önemsemediğini bilirse, düşman dünyaya karşı düşmanca tutumlar geliştirecektir.

Ana-babalar, kendilerinin başarısızlıklarını vurgulayarak okuldan çocuklarını kültürel olarak eğitmelerini beklerler. Bu anlamda okullar, zihinsel disiplin merkezlerinden çok, yaşama hazırlık ve kültürel uyum merkezleri olarak görülürler. Sadece ana-babalar değil, toplumun tüm üyeleri, okullarda ne olup bittiğine ilişkin, belirli düzeylerde ilgiye sahiptirler. Bazı üyeler, okulun sadece parasal yönleriyle, tipik olarak yakınlıkla ilgiliyken, çoğu insan, eğitimin iyileştirilmesi için samimi bir katkıda bulunmaya hazırdır (Rivlin, 1961).

Öğretmen, okulun içinde bulunduğu toplumu sürekli olarak tanıyıp, değerlendirme çabasında iken, toplumun da aynı biçimde okula ilişkin değerlendirmesinin olduğu hatırlanmalıdır. Toplum üyelerinin okulu değerlendirmesi, daha çok duygu yüküdür ve sonuçta, gerçekten uzak olması büyük olasılıktadır. Bazı veliler tümüyle olumsuz değerlendirme eğilimindeyken, bazıları da tümüyle olumlu görüş ve tutumlar geliştirmişlerdir. Öğretmen bu tür bütüncü ve uçtaki tutumların yetersizliğini ve okula yönelik ilgisizliğin ürünü olabileceğini dikkate almalıdır (Rivlin, 1961). Ana-babalar öğretmenlerden ders vermenin ötesinde çocuklarını anlama, onlara özel ilgi göstermelerini beklerler. Özellikle onlar için iyi bir model olmalarını isterler. Öğretmenlerin okuldaki başarısı kadar, ana-babalarla olan ilişkileri,

toplumun okula yönelik tutumlarının oluşmasında belirleyici rol oynayacaktır (Richey, 1979). Bazı ana-babalar okul ile olan ilişkilerini en aza indirmişlerdir. Eğer ana-babalar çocuklarının yeterli öğretmenlerce eğitildiklerine, öğretmenin sıkı bir çalışma içinde olduğuna inanırlarsa okula yönelik güvenlerini geliştirebilirler.

Şüphesiz öğretmen, öğrencilerinin ana-babalarıyla eğitim-öğretim sürecine ilişkin problemleri şu, ya da bu düzeyde konuşmaktadır. Bazen onlardan parasal yardım, iş yapmaları, ya da ev öğretmeni olmaları istenmektedir. Eğitim sürecine ilişkin karar verme aşamasında ise ana-babaların yeri yoktur. (Ülkemizde, merkezi planlama uygulaması hakim olduğu için, eğitim programlarının hazırlanmasında, sadece uzmanların katkısı istenmekte ve sonuçta yarı politik olarak kararlaştırılmaktadır. Bu açıdan öğretmen ancak programın yürütülmesinde, günlük plan uygulamaları çerçevesinde etkin olabilmektedir.) Belirli zamanlarda yapılan "öğretmen-veli toplantılarında, sadece çocuklarının başarı düzeylerine ilişkin olarak bilgilendirilmeleri, veliler açısından yeterli bulunmamaktadır. Ana-babalar okulun mali, sosyal, hatta eğitim programlarına ilişkin, hem bilgi sahibi olmak istemekte, hem de benzer konuların kararlaştırılmasında etkin olmayı yeğlemektedirler (DuBois, 1979).

Her ne kadar eğitim hizmeti, sosyal devlet anlayışının bir gereği olarak merkezi yönetim (hükümetler) tarafından finanse edilip yürütülüyorsa da, okullar, yetersiz bütçeleri, karşılaştıkları eğitim-öğretim ve sosyal problemlerde yetersiz kalmalarının zorunluluğuyla, sürekli olarak okulu sosyal olarak etkileyen toplumsal çevreden yardım istemek zorundadır. Yoksa, sadece resmi bütçe ile ısıtma, aydınlatma, onarım, sosyal harcamalar gibi başlıklarla sunulabilecek giderleri karşılayabilmek bile olanaksızlaşır. Toplumsal çevrenin katkı ve katılımını sağlamaksızın daha iyi eğitim hizmeti verebilmek, hizmetin sosyal özelliğinden dolayı olanaksızdır (DuBois, 1979).

Halkın Okullara Yönelik Tutumları

Aşağıda özetlenecek olan sonuçlar, Gallup araştırma kurumunun, 1969, 1976 ve 1977 yıllarında, okul-çevre etkileşimine ilişkin olarak yaptığı bir araştırmaya dayanmaktadır. Bu araştırmada, eğitime ilişkin olarak, halkın beş temel alanda görüşlerine başvurulmuştur:

- 1 - Eğitimin niteliği
- 2 - Okulların karşılaştığı önemli problemler
- 3 - Okulların kontrolü
- 4 - Okul programları
- 5 - Okul problemlerini çözme yöntemleri

Aşağıdaki bölümde, halkın bu alanlara ilişkin görüşleri, ikili ve çoklu seçeneklere katılma düzeyleri olarak, özetlenmeye çalışılacaktır.

1 - Eğitimin Niteliği: Anılan yıllarda, okullarda uygulanmakta olan standart başarı testlerinden alınan puanlar düşmeye başlamıştır. İnsanlara skordaki bu

düşmenin eğitimin niteliğinde de düşme anlamına gelip gelmediği sorulduğunda, soruya verilen yanıt % 50 oranında evet olmuştur. Evet diyenlerin büyük çoğunluğu 18-29 yaş grubundadır. Ayrıca, ekstra eğitim ücreti ödeyerek çocuklarını özel okullara gönderen ana-babalar da eğitimin niteliğinin düşmesinden yakınmışlardır.

Küçük yerleşim birimlerindeki ana-babalar, kendi bölgesel okullarından hoşnutken, büyük kent merkezlerindeki, çocuklarının devam ettiği okullardaki eğitimin niteliğinin düşmesinden yakınmışlardır. Bu sonucun gözlenmesinde, katılımcıların kent merkezinde bir çok okul bulunması nedeniyle, okullar arası karşılaştırma olanağına sahip olmaları etkin olmuş olabilir. Küçük merkezlerde ise halk okullarda verilen eğitim ve öğretimin kalitesinden hoşnut olduklarını belirtmişlerdir. Eğer, çocuğu sözkonusu okula devam ediyorsa, olumlu görüş daha da artmıştır.

2 - Okulların Karşılaştığı Önemli Problemler: Halk'a "okulun çözmesi gereken en önemli problem nedir?" diye sorulduğunda, aşağıdaki sıralama ortaya çıkmıştır.

- 1 - Disiplinsizlik
- 2 - Okulda kaynaşmanın olmaması
- 3 - Parasal kaynak yetersizliği
- 4 - İyi öğretmen bulma güçlüğü
- 5 - Yetersiz eğitim programları
- 6 - Uyuşturucu kullanımı

İlk problem, popülasyonun % 22-26 sınıca en önemli problem olarak görülmüştür. Diğer problemlerin en önemli olarak görülme oranı % 15-7 arasında değişmektedir.

3 - Okulların Kontrolü: Okulların kontrolünde, bölgesel okul kurullarının daha da sorumlu olmalarını isteyenlerin oranı % 10 olarak gözlenmiştir. Devlet harcamalarının okul kurullarına bağlanması isteği diğer bir kontrol alanı olarak ortaya çıkmıştır. Öğrenci ana-babalarına, sınıf kalabalıklarının kontrolü, eğitim programı ve uygulanan öğretim metodunu kontrol etmek isteyip istemedikleri sorulduğunda, olumlu yanıt alınmıştır. Bütçe giderlerini azaltma yolu, idarecilerin sayısını düşürmek olarak görülmüştür (% 73). Sınıfların kalabalıklaştırılarak, öğretmen sayısında azaltma, ya da aylık ücretlerini düşürme kabul görmemiştir (% 70, 74).

Katılımcıların % 90'ını, okul idaresinde, en azından, kendisine uygun bir biçimde, görev almayı kabul etmişlerdir. Okulun kontrolünde öğretmene daha fazla görev verilmesi, kabul gören diğer bir görüştür. Okul eğitiminin yürütülmesinde öngörülen komiteler; disiplin, öğretmen-öğrenci ilişkileri, mesleğe yönlendirme, okuldan ayrılma, öğretmen değerlendirmesi, öğrenme zorluğu olan öğrenciler, eğitim kaynakları, eğitim programları, Ek program etkinlikleri, eğitimde yenilikler, halkla ilişkiler, okullaşmayı hızlandırma olarak sıralanmıştır. Gönüllü katılım isteklerine karşın katılımcılar, okul kurullarının belirlenmesi, program ve bütçe gibi konularda son karar verici olarak rol oynamak istememektedirler.

Öğretmen sendikalarının eğitimin yürütülmesine ilişkin katkıları konusunda katılımcıların açık bir fikri yoktur. Katkısı olur % 22, zararlı olur % 38, fark etmez % 27 olarak gözlenmiştir.

Toplum üyelerine, okuldaki eğitimin yürütülmesinde görev verilmesi, karar verici otorite haline getirilmesi, hem okul-toplum kaynaşmasını sağlayacak, hem de eğitim kurumlarına güç katacaktır.

4 - Okul Programları : Pratik uygulamada, öğretim yılının başında hazırlanan okul eğitim programları para yetersizliği nedeniyle önemli miktarda kısıtlanmaktadır. Okulun sosyal çevresini oluşturan insanlara, "okulun çocukta hangi nitelikleri oluşturmasını istersiniz?" diye sorulduğunda, aşağıdaki sıralama ortaya çıkmıştır:

- % 26 1- Kendi kendine düşünebilmeyi, karar verebilmeyi öğrenmek.
- % 23 2- Diğer insanlarla birlikte olabilme, onlarla birlikte çalışabilme yeteneği kazanmak.
- % 21 3- Sorumluluk almaya gönüllü olmak.
- % 13 4- Yüksek ahlaki değerler.
- % 11 5- Öğrenmeye istekli olmak.
- % 4 6- Seçkin olmayı istemek.

Ana-babaların bu konudaki istekleri ise biraz farklıdır.

- % 32 oranında 4. önerme, Yüksek ahlaki değerler sahip olunması
- % 30 oranında 3. önerme, sorumluluk almaya gönüllü olmak.
- % 14 oranında 1. önerme,
- % 8 oranında 2. önerme,
- % 5 oranında 5. önerme,
- % 4 oranında 6. önerme

Okulun çocuklara ne kazandırdığı sorulduğunda ise, aşağıdaki oran ve sıralama elde edilmiştir.

- % 26 oranında 4. önerme, yüksek ahlaki değerler,
- % 15 oranında 1. önerme,
- % 13 oranında 5. önerme,
- % 12 oranında 3. önerme,
- % 9 oranında 6. önerme,
- % 8 oranında 2. önerme.

Ana-babalar çocuklarının davranışlarını kontrol edemediklerinin, edemeyeceklerinin bilincindedirler. Bu nedenle sorumluluğun önemli bir kısmını okula bırakmaya hazırdırlar. Okulların ilgilendiği problemlerden birisi de mesleğe hazırlık eğitimidir. Temel eğitimin mesleki eğitime rehberlik yapmasını isteyenlerin oranı % 52'dir. Popülasyonun % 39 ise buna karşıdır. Lise eğitimi için bu oran % 80 ve karşı olanların oranı % 5'dir.

Ana-babalar çocuklarının eğitimlerine yardımcı olabilmeleri için okulların kendilerine yönelik, değişik alanlarda kurslar açmalarını istemektedirler.

Okullarda çocuk bakım merkezlerinin açılmasını isteyenlerin oranı % 46'dır. Üniversite öncesi, Lisede bir yıl hazırlık okutulmasını önerenlerin oranı ise % 50'dir.

5 - Okul Problemlerini Çözme Yöntemleri: Eğitimin geliştirilmesi için önerilen önlemlerin tercih edilmeleri oranları aşağıdaki gibidir:

- 1 - Temel becerilerin (yeteneklerin) öğretimine daha fazla önem verme. % 51
- 2 - Zorlayıcı olmayan katı disiplin. % 50
- 3 - Öğrencilerin bireysel ihtiyaçlarının karşılanması % 42
- 4 - Okul-Ana-baba ilişkilerini geliştirme. % 41
- 5 - Öğretmene, yeni öğretim yöntemlerine ilişkin veriler sağlayabileceği olanakların tanınması. % 29
- 6 - Akademik ölçütleri yükseltme. % 27
- 7 - Öğretmen aylıklarını yükseltme. % 14
- 8 - Ev ödevlerini arttırma. % 14
- 9 - Yeni binaların yapılması. % 9

Temel eğitimden sonra, yeterlik testine bağlı olarak mesleki Lise eğitimine yönlendirmeye karşı olanların oranı % 66'dır.

Araştırma sonuçlarına göre, etkili öğretim metodu uygulayan öğretmenin bazı karakteristik özellikleri taşıyacağı öngörülmüştür:

- 1 - Öğrencileriyle etkileşim, onları anlama ve ilişki kurabilme yeteneği.
- 2 - Disiplinli, kurallı ve gerektiğinde katı olabilme yeteneği.
- 3 - Öğrenciyi güdüleme, cesaretlendirme yeteneği.
- 4 - Yüksek ahlaki özellikler.
- 5 - Çocukları sevme, onlarla ilgilenme.
- 6 - Öğretme mesleği için istekli olma.
- 7 - Dostça, açık bir karektere sahip olma.
- 8 - Temizlik ve güzel fiziki görünüm.

Okul çevresindeki insanlar, öğretmenlere güven duymakta, fakat okullardan hoşnutsuzluklarını belirtmektedirler.

Eğitim sistemleri toplumlar tarafından, politik olarak kendi özel amaçlarını gerçekleştirmek için yaratılmışlardır. Sistem, etkililiğini sürdürebilmek için bazı sınırlamalar uygular. Eğitim sisteminin de başlıca üç sınırlaması ve doğal olarak çelişkisi vardır.

1 - Kaynaklar: Çelişkinin başlangıç noktası kaynakların kullanımınıdır. Okul bütçelerinin başlıca üç kaynağı vardır:

- Devlet katkısı
- Yerel yönetimlerin katkısı
- Okulun, doğrudan halktan topladığı paralar

Paranın harcanması, büyük oranda eğitim programları ve bütçe yoluyla gerçekleştirilir. (ABD'de okul bütçelerinin % 80'ni öğretmen ücreti olarak ayırır. Bu açıdan, ülkemizdeki özel okulların nasıl kara yönelebildiği merak konusudur.) Gallup araştırma sonuçları, ana-babaların eğer para, eğitimin iyileştirilmesi için kullanılacaksa % 90'ının ek ödeme yapmaya hazır olduğunu göstermektedir.

2 - Değerler: Halk okuldan toplumsal değerlerin çocuklara tanıtılmasını ve aktarılmasını ve aktarılmasını ister. Oysa okulların çocuklara vermesi gereken değerler, halkın istedikleriyle aynı değildir. Disiplin, ahlaki gelişim, meslek eğitimi, bireysel gelişim ve sorumluluk eğitimi gibi alanlarda halk, okul üzerinde etkili olmak istemektedir.

3 - Güç: Okul kurullarında görev alan guruplar, bir çok konuda diğer guruplar ile çelişkiye düşerler. Bu güçler kendilerini okul yönetimine önerilerde bulunucu güç olarak değerlendirirler. Ana-babalar, okul personelinin ve öğretmenlerin, çocuklarının eğitimine ilişkin görüşlerini dinlemeye hazırdırlar. Yine de, iki kutup olarak aralarında önemli çelişkiler olabilir. Okulun, çocuğa ilişkin kararlarını ana-babaya öneri olarak sunması çelişkiyi azaltmanın bir yolu olabilir. Bu konuda, verilecek yanlış karardan sadece çocuğun zarar göreceği unutulmamalıdır (DuBois, 1979).

Öğretmen Ana-Baba Etkileşimi

Öğretmenin, toplumun görüşlerini, yaşam biçimini değiştirmek gibi bir görevi olamaz. Ancak, ulusal ve evrensel değerler çocuklara tanıtılarak, toplumun, okulun ürünleri vasıtasıyla, özellikle demokrasi açısından eğitilmesine katkıda bulunulabilir.

Öğretmen, toplumun kaynaklarını kullanabilmek için, onun aktif bir üyesi olmak zorundadır. Toplum-okul işbirliğinin sağlanabilmesi için okul, doğal olan okul-ana-baba yaklaşmasını olabildiğince güçlendirmeye çalışmalıdır. Söz konusu işbirliği sadece parasal konularda sınırlanmamalı, veli toplantılarında, okulun sorunlarına ilişkin doğal tartışma ortamı yaratılmalıdır. Okulun uygulayacağı yıllık eğitim programlarına ilişkin olarak, veliler doğru olarak, zamanında bilgilendirilmelidir.

Bazı okullarda, okul koruma dernekleri, bir kısım velinin oluşturduğu sosyal bir kulüp kimliğine bürünebilir. Bu kulüpler okul-veli etkileşiminde başat hale gelebilir, okul etkinliklerini etkileyebilir. Okulun bu olumsuzluğu aşabilmesinin yolu, daha geniş veli tabanıyla, parasal kaynak olarak kullanılmasa bile, sıcak ilişkiler kurup, geliştirebilmektir.

Öğretmen, velilerle olan formal ilişkilerinde, ilişkinin kendisine yüklediği rolü yerine getirmekle yetinmelidir. Velilerin, yetersiz ve bilimsel olmayan görüşlerine prim vermemeli, ana-babaların çocuklarına olan ilgilerini, saygı çerçevesinde, eğitimin iyileştirilmesi (daha üretken, doyumlu ve demokratik hale getirilmesi) için kullanabilmelidir. Eğer tartışılan konu çocuklar ile ilgili bir problem ise, problemin okulu ve aileyi ilgilendiren iki yönü olduğu unutulmamalıdır. Problemin çözümsüz olmadığını, ana-babanın da yapabileceği şeyler olduğunu, etkileşimi yönlendiren taraf olarak, karşı tarafa gösterebilmelidir. Çocukların doğal ve küçük problemlerini ana-babalar ile tartışmamalı, çocuğun olumlu ve üstün yönlerini de görebilmelerini sağlamalıdır. Herşeyden önce, ana-babaların, kendi görüşlerini de açık bir biçimde sunabilen, iyi bir dinleyicisi olabilmelidir. İlişkide araya yapay bir uzaklık koymaktan sakınmalıdır (Rivlin, 1961).

Bazı öğretmenler, öğretim işiyle o kadar meşgul olurlar ki, öğrenciler dışında toplumun geriye kalan kesimiyle de arkadaş, komşu, müşteri, sosyal dernek üyesi olarak ilişkileri olması gerektiğini unuturlar. Etkinliklerini okul ile sınırlandıran öğretmenin verimsizliği ve mutsuzluğu kaçınılmazdır. Öğretmen, toplumsal etkinliklere aktif olarak katıldığı düzeyde içinde yaşadığı topluma ilişkin bilgi sahibi olabilecek, ilgi geliştirebilecektir. Böylece öğretmenin mesleki ve bireysel yaşamı daha zengin hale gelebilir.

Öğretmenin toplumsal ilişkileri tümüyle hizmet biçiminde de olmamalıdır. Toplum hizmetlerinden yararlanabilmesini de bilmelidir. Öğretmenin ihtiyaç duyduğunda toplumdan yardım istemeyi bilmesi gerekir. Kurumların, ya da toplum üyelerinin sahip olduğu eğitici materyellerden yararlanabilmelidir. (Kitaplıklar, koleksiyonlar, müzeler, fabrika gezileri, meslek tanıtımı gibi) Bu kaynakların kullanımını okul-toplum yakınlaşmasını daha da arttıracaktır (Rivlin, 1961).

KAYNAKÇA

- Bany, A. Mary and Lois V. Johnson. Educational Social Psychology. Macmillan publishing com. inc. New York, 1975.
- DuBois, F. Nelson; George F. Alverson and Richard K. Staley. Educational Psychology, An, Instructional Decisions. The Dorsey press, Homewood, Illinois, 1979.
- Miller, Van. The Public Administration of American School System Systems. The Macmillan company, New York, 1967.
- Richey, W. Robert. Planning for Teaching: An Introduction to Education. McGraw-Hill Book company, New York, 1979.
- Rivlin, N. Harry. Teaching Adolescents in Secondary Schools. Appleton -century-crofts inc., New York, 1961.